

Изх. № 575/24.08.2021

До Полина Фетфова

Началник на отдел “Квалификация и кариерно развитие”

Дирекция „Политики за стратегическо развитие, квалификация и кариерно развитие”

Министерство на образованието и науката

Относно: Становище на Фондация “Заедно в час” по проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба №15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти

Уважаема г-жо Фетфова,

Фондация “Заедно в час” приветства предложените промени в проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба №15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Облекчаването на процеса на атестиране и въвеждането на възможността за прилагането на документи на електронен носител са важни условия за намаляването на административната тежест върху учителите. Това може да доведе до по-малък риск от прекомерна натовареност на педагогическите специалисти, а с това и до по-спокойна работна среда и удовлетворение от свършената работа. Възможностите за дистанционно атестиране и оптималното използване на информационните и комуникационни технологии в училищните процеси са ключови във времето, в което живеем, особено на фона на COVID кризата и необходимостта от ограничаване на живите контакти през последната година и половина.

Използваме възможността да отправим и препоръка за две допълнения към проекта на Наредбата за изменение. Вярваме, че нашето предложение ще помогне за това да се отговори на едно от основните предизвикателства пред българската образователна система в момента - недостига на специалисти, мотивирани и подготвени специфично за работа с деца и младежи с ниски образователни резултати и за това как да адресират пропуските на учениците, независимо дали те са следствие от дистанционното обучение или други фактори като различен майчин език, социално-икономически статус и т.н. Увеличението на учителските заплати и икономическата криза, резултат от пандемията от COVID-19, повишиха значително интереса към учителската професия. В същото време училищните директори все по-често споделят, че въпреки големия брой кандидати с педагогическа квалификация, голяма част от тях не са подготвени за работа в динамично променящата се образователна среда и особено за работа с ученици от уязвими групи и с ниски образователни резултати. Предлаганата от нас промяна би подкрепила усилията на Министерството

да реши описания по-горе проблем и би дала контролиран достъп до класните стаи на повече мотивирани и подготвени хора, които имат нужните компетенции и нагласи, както и желание да преподават в малки населени места и в училища, в които учениците показват ниски резултати. Това от своя страна ще спомогне повече деца и младежи да имат достъп до качествено образование и възможност да развият пълноценно потенциала си - за да поемат отговорност за собственото си развитие и за това на средата, в която живеят.

Конкретното предложение

В чл. 3 на Наредба №15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти да бъде добавена нова ал. (2) - "Учителска длъжност може да се заема и от лице с висше образование и без или в процес на придобиване на професионална квалификация "учител", когато се касае за изпълнение на дейности от национални програми и проекти на Министерство на образованието и науката." Съответно досегашната ал. 3 да стане ал. 4, като в нея след думите "ал. 2." се добави текстът "и ал. 3".

В допълнение, за справяне с недостига на преподаватели по чужд език, предлагаме лица, получили бакалавърска или по-висока степен в чужбина и/или на език, различен от българския, да получат възможност да валидират знанията си и да преподават езика, на който са получили висшето си образование, независимо от професионалното направление, което са завършили, и без да се налага да предоставят допълнителен документ за владене на езика. Вярваме, че за учениците е особено ценно да имат за преподаватели хора, които си служат свободно с езика и познават културата на съответната страна. За подкрепа на тези специалисти може да се предвиди работа с опитен наставник от методическото обединение и специфична надграждаща квалификация.

Аргументация

През последните две години Министерството на образованието и науката инвестира в привличане, подбор и подкрепа на специалисти от други сфери, които да започнат работа като преподаватели, като едновременно с това се обучават в програма за придобиване на професионална квалификация "учител". Интересът към Националната програма "Мотивирани учители", към която "Заедно час" в сътрудничество със Синдиката на българските учители изпълнява част от дейностите, е значителен - през последните две години близо 6000 души са кандидатствали да станат учители по нея. Голяма част от тях са специалисти без педагогическа правоспособност, но с желание да работят за успеха на всяко дете - включително в малки населени места и училища с множество предизвикателства. Всички кандидати са преминали взискателен подбор, а одобрените участници са били обучени по специално разработена програма с фокус преподаване на ученици с ниски резултати и в риск от отпадане от образователната система. През изминалата 2020/2021 учебна година 83 участници от националната програма са били назначени в училища из цялата страна, като 63-ма от тях са били без придобита педагогическа квалификация към момента на назначаване. Обратната връзка на директорите към работата на тези учители е много добра.

Все още обаче потенциалът на националната програма не може да бъде реализиран. Директорите са принудени да се съобразят с нормативната уредба и да наемат вече правоспособен учител и в този смисъл мотивацията, качественият подбор, надграждащите обучения и подкрепата, осигурени като част от националната програма, се оказват по-маловажни от наличието на формална квалификация.

Десетгодишният опит на “Заедно в час” ясно показва, че взискателно подбрани, обучени и подкрепени специалисти с мотивация да работят именно с най-уязвимите ученици постигат резултати и преодоляват образователни дефицити още докато преподавателите са в процес на придобиване на професионална квалификация “учител”. Положителната обратната връзка, която получаваме от директори-партньори, работили с учители от програмата на “Заедно в час”, слага акцент на взискателния подбор и структурираното обучение и подкрепа и отчита предимствата им пред чисто формалната квалификация. В допълнение, независимите оценки на въздействието на работата ни, проведени от Университета Дюсбург-Есен, Германия, Research and Evaluation International, Вашингтон, САЩ и Институт Отворено общество недвусмислено показват положителния ефект на работата на възпитаниците на програмата в училища с ниски образователни резултати и разположени в уязвими общности.

Вярваме, че водещ при назначаването на педагогически специалисти трябва да бъде подборът, съобразен със специфичните нужди на образователната институция. Той трябва да позволява преценка на качествата, нагласите, уменията на специалистите, която да определи дали те са подходящи за учители. Директорът и лидерският екип на всяко училище са в най-добра позиция да извършат този подбор, защото познават специфичните нужди на общността, в която работят. Провежданите от МОН иновативни политики, насочени към осигуряване на педагогически специалисти с определен профил, целят именно инвестирането на допълнителен ресурс към училища, които имат нужда от тях. Ето защо предложението ни е одобрените по национални програми участници, зачислени в програма за придобиване на професионална квалификация “учител” във висше училище, да имат същия статут при конкурс за заемане на позиция в училища като вече придобилите професионална квалификация “учител”.

Оставаме на разположение за последващи разговори. Ще очакваме да се свържете с нас при нужда от допълнителна информация във връзка с направените предложения.

С уважение: Траян Траянов
Изпълнителен директор
Фондация “Заедно в час”

Настоящото становище е подкрепено и от Национална мрежа за децата.